

Rapport

Politieke peiling juli 2022

*I&O-peiling Tweede Kamer
Juli 2022*

Colofon

Politieke peiling juli 2022

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2022/

Datum

juli 2022

Auteurs

Asher van der Schelde

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron (I&O Research) duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

1	I&O-zetelpeiling juni	9
1.1	Zetelpeiling: coalitie op nieuw dieptepunt van 47 zetels	9
1.2	Switchgedrag sinds Tweede Kamerverkiezingen	11
1.3	Andere overwogen partijen	12
1.4	Coalitie verliest meer aan rechts dan links	13
1.5	Waarom verliezen VVD, D66, CDA en FvD?	14
1.6	Waarom winnen BBB, JA21, GroenLinks en Partij voor de Dieren?	16
1.7	Ontevredenheid met Rutte IV daalt naar nieuw dieptepunt	18
1.8	Waarom zijn kiezers ontevreden over het kabinet?	20
2	Vertrouwen in instituties	22
2.1	Vertrouwen in overheid onveranderd laag	22
2.2	Vertrouwen in overige instituties	23
3	Onderzoeksverantwoording	24

I&O-zetelpeiling: coalitie op nieuw dieptepunt

Uit de I&O Research-zetelpeiling die liep van 15 tot 18 juli blijkt dat de coalitie in zwaar weer verkeert. De VVD is nog altijd de grootste partij van het land, maar verliest veel steun ten opzichte van maart 2021. Destijds haalden de liberalen 34 zetels. In deze peiling zijn er daar nog 22 van over. Ook coalitiegenoten D66 en CDA staan op ruim verlies ten opzichte van de huidige zetelverdeling in de Tweede Kamer. Hierdoor staan de regeringspartijen gezamenlijk op 47 zetels.

BBB wint ruim ten opzichte van de voorgaande meting. De partij van Caroline van der Plas komt uit op achttien zetels. Zes zetels meer dan vorige maand en zeventien meer dan in maart 2021.

Bijna een kwart (23%) van de kiezers die zeggen zeker of waarschijnlijk te zouden stemmen weet nu niet voor welke partij hij of zij zou kiezen. Dat percentage is de afgelopen maanden stabiel. In juli 2021 was dit minder het geval (17%).

Tabel 0.1 - Peiling Tweede Kamerverkiezingen 13 juni (zetels)

“Op welke partij zou u op dit moment stemmen bij de Tweede Kamerverkiezingen?” Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen, zonder ‘weet nog niet’ (n=1.443).

	Zetels							Verschil	
	Uitslag	I&O-peiling							
	TK21	17 jan 22	14 feb 22	11 apr 22	16 mei 22	13 jun 22	18 juli 22	t.o.v. juni 22	t.o.v. TK21
VVD	34	26	27	29	28	24	22	-2	-12
D66	24	17	19	18	13	14	14	0	-10
PVV	17	15	17	13	16	15	16	+1	-1
CDA	15	8	6	7	8	8	6	-2	-9
SP	9	8	7	7	8	10	9	-1	0
PvdA	9	9	10	11	11	11	10	-1	+1
GL	8	11	11	13	14	12	12	0	+4
FvD	8	5	4	4	5	4	4	0	-4
PvdD	6	8	8	8	8	9	10	+1	+4
CU	5	6	6	6	6	6	5	-1	0
Volt	3	10	9	4	5	5	5	0	+2
JA21	3	10	9	10	10	10	9	-1	+6
SGP	3	4	4	4	4	5	4	-1	+1
DENK	3	2	2	3	3	3	3	0	0
50+	1	1	1	2	1	0	1	+1	0
BBB	1	8	8	8	8	12	18	+6	+17
BIJ1	1	1	1	1	1	2	1	-1	0
BV NL	0	1	1	2	1	0	1	+1	+1
Coalitie VVD, D66, CDA, CU	78	57	58	60	55	52	47	-5	-31

Bron: I&O Research, juli 2022

Coalitie verliest vooral aan rechts

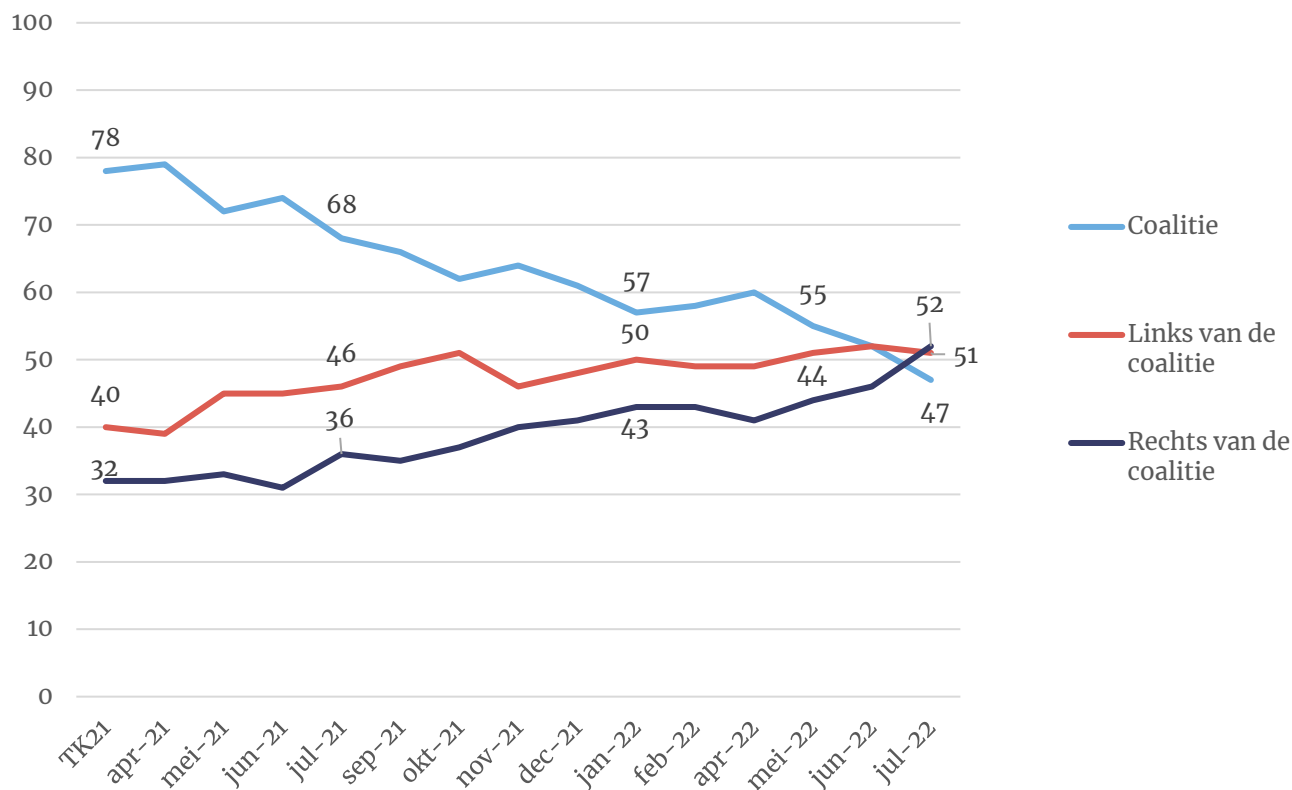
De coalitie staat inmiddels op 47 virtuele zetels. Twintig van 31 zetels die de regeringspartijen zijn verloren zouden nu naar partijen gaan die zich aan de rechterzijde van de coalitie bevinden (met name BBB en JA21). De overige elf zetels gaan naar partijen aan (ietwat ruim geïnterpreteerd) de linkerzijde van de coalitie (met name GroenLinks en PvdD). Zowel het 'rechterblok' als het 'linkerblok' is inmiddels groter dan de coalitie.

Figuur 0.2 - Peiling Tweede Kamerverkiezingen 18 juli (zetels)

"Op welke partij zou u op dit moment stemmen bij de Tweede Kamerverkiezingen?"

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen en heeft partij van eerste voorkeur (n=1.443).

Coalitie: VVD, D66, CDA en CU. Links van coalitie: SP, GL, PvdA, PvdD, Volt, DENK, BIJ1 en 50Plus. Rechts van coalitie: PVV, FvD, JA21, SGP en BBB.

Bron: I&O Research, juli 2022

Waarom verliezen de coalitiepartijen?

Drie van de vier coalitiepartijen (VVD, D66 en CDA) staan op duidelijk verlies ten opzichte van maart 2021.

De VVD verliest in deze peiling twaalf zetels ten opzichte van maart 2021. Veel ex-VVD'ers (32%) weten nu niet waar ze op zouden stemmen. Zeven procent switcht naar BBB en vier procent wijkt uit naar JA21. De volgende redenen worden vaak genoemd als reden om niet meer op de VVD te stemmen:

- Stikstofdossier
- Te veel naar links opgeschoven
- Te weinig aandacht voor lage inkomensgroepen

- Algemene onvrede met kabinet

Ook **D66** staat al lange tijd op een flink verlies ten opzichte van de huidige zetelverdeling in de Kamer. D66 verliest vooral aan links, met name PvdA (6%) en GroenLinks (10%) profiteren. Nog meer kiezers die eerst D66 stemden weten nu niet waar hun stem naartoe zou gaan (28%). De volgende redenen worden vaak genoemd door overstappers:

- Te weinig aandacht voor klimaat
- Teleurstelling over Kaag
- Kabinet is te rechts op sociaaleconomisch gebied

CDA is de derde coalitiepartij die nu op fors minder steun kan rekenen. Kiezers wijken veelal uit naar BBB (17%) en in mindere mate JA21 (5%). Zes procent van de voormalig CDA-kiezers zeggen nu op een 'andere partij' te zullen stemmen en vullen daarbij de naam van Pieter Omtzigt in. Kiezers noemen vooral de volgende twee redenen om uit te wijken:

- Stikstofdossier
- Kwestie Omtzigt

Waarom winnen BBB, JA21, GroenLinks en PvdD?

Het verlies van de coalitiepartijen komt vier oppositiepartijen ten goede. Op rechts profiteren BBB en JA21 terwijl aan de linkerzijde GroenLinks en PvdD groeien.

De **BBB** van Caroline van der Plas komt in deze peiling uit op achttien zetels. Een stijging van zeventien zetels in vergelijking met de verkiezingen van maart 2021. Kiezers komen van allerlei rechtse partijen zoals VVD, CDA, FvD, JA21 en PVV. Veelgenoemde redenen voor een overstap zijn:

- Stikstofdossier
- Duidelijke standpunten en communicatie
- Leiderschap Van der Plas

JA21 staat al enkele maanden rond de negen zetels. Een duidelijke vooruitgang ten opzichte van de verkiezingen toen zij drie zetels haalden. Kiezers komen van PVV (5% van de kiezers die in 2021 PVV stemde zou nu JA21 stemmen), CDA (5%) en VVD (4%). Meest genoemde redenen:

- Constructief rechts geluid
- Streng immigratiebeleid

In deze peiling komt **GroenLinks** uit op twaalf zetels. Dat zijn er vier meer dan nu in de Tweede Kamer. Zes procent van de kiezers die vorig jaar PvdD stemden zouden nu kiezen voor GroenLinks. Datzelfde geldt voor vier procent van de voormalig D66-kiezers. Meest genoemde redenen:

- Ambitieuze klimaatplannen
- Sociale focus

Ook de **Partij voor de Dieren** boekt winst en stijgt van zes naar tien virtuele zetels. O.a. zes procent van de ex-GroenLinksers kiest nu PvdD. Meest genoemde redenen:

- Dierenrechten
- Standpunten omtrent klimaat en milieu

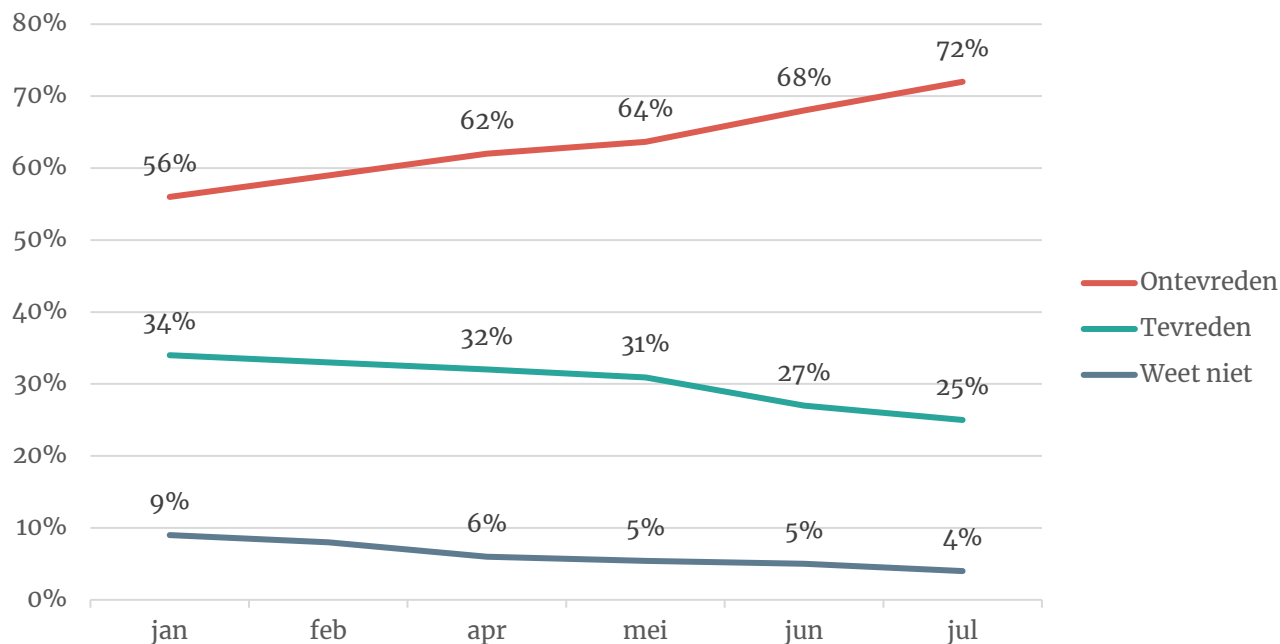
Weer meer kiezers ontevreden over kabinet

Zeven op tien (72%) kiezers zijn ontevreden met het kabinet Rutte IV. Dat is het hoogste percentage sinds het aantreden van deze regering. Een kwart van de kiezers is wel tevreden.

Figuur 0.3 – Tevredenheid met kabinet

“Hoe tevreden of ontevreden bent u met het kabinet-Rutte IV, van VVD, CDA, D66 en ChristenUnie?” “Zeer tevreden” en “tamelijk tevreden” en “niet erg tevreden” en “helemaal niet tevreden” samengevoegd.

Basis: gehele steekproef (n=2.171)

Bron: I&O Research juli 2022

Waarom is de kiezer ontevreden?

Niet eerder was zo'n groot deel van de Nederlanders (72%) ontevreden over het kabinet. Als we hen vragen om een toelichting zien we een aantal thema's vaak terugkomen.

Stikstof

Het stikstofdossier wordt vooral genoemd door kiezers aan de rechterflank. Zij vinden dat de regering de boeren opzadelt met onnodig strenge regelgeving. Linkse critici vinden juist dat er meer daadkracht moet worden getoond met betrekking tot dit thema.

“Ze maken er een bende van, het land stevent af op een recessie en ze gaan op reces. Toeslagenaffaire, Groningen, zorg onderbetaald, stikstofwaanzen.”

- Zou BBB stemmen

Beloften niet nakomen

Andere kiezers zijn van mening dat bewindslieden hun beloften niet nakomen en leugens verkopen aan de kiezer.

“Allen maar liegen en bedriegen in plaats van in oplossingen denken.”

- Zou PVV stemmen

Oplopende kosten levensonderhoud en toenemende ongelijkheid

Vanuit linkse kiezers is de kritiek voornamelijk sociaaleconomisch van aard. Deze kiezersgroepen zijn dikwijls van mening dat het kabinet te weinig doet ter compensatie van de inflatie. Zij vrezen dat de ongelijkheid hierdoor verder zal toenemen.

“Alles gaat naar de rijkere bevolking en Jan met de pet kan op een houtje bijten.”

- Zou PvdA stemmen

Aanpak crises onvoldoende

Ook wordt het kabinet een gebrek aan daadkracht verweten op uiteenlopende crises zoals de toeslagenaffaire, de woningmarkt, gasproblematiek en de opwarming van de aarde.

“Er blijven teveel onopgeloste zaken liggen, zie de Toeslagenaffaire, afwikkelingen in Groningen, en nu de toestanden met de boeren.”

- Zou BBB stemmen

Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 15 tot maandag 18 juli. In totaal werkten 2.171 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan dit onderzoek.

Het grootste deel van de steekproef (n=1.953) is afkomstig uit het I&O Research Panel, 218 respondenten deden mee via PanelClix. Dit zijn allen Nederlanders met een niet-westerse migratieachtergrond.

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken.

1 I&O-zetelpeiling juni

1.1 Zetelpeiling: coalitie op nieuw dieptepunt van 47 zetels

In de I&O Research-zetelpeiling die liep van vrijdag 15 tot maandag 18 juli is de VVD opnieuw de grootste partij van Nederland. Wel verliezen de liberalen twaalf virtuele zetels ten opzichte van de Tweede Kamerverkiezingen in 2021 waardoor zij nu op 22 zetels staan. BBB kan na de VVD momenteel op de meeste steun rekenen. De partij stijgt van twaalf naar achttien zetels. Een stijging van zeventien zetels ten opzichte van maart 2021.

Het CDA verliest significant in vergelijking met de vorige meting en peilt nu op zes zetels, dat is negen minder dan tijdens de verkiezingen. Ook D66 (-10) en FvD (-4) verliezen ten opzichte van de huidige zetelverdeling in de Kamer. Naast BBB staan ook JA21 (+6), GroenLinks (+4) en Partij voor de Dieren (+4) op duidelijke winst.

Bijna een kwart (23%) van de kiezers die zeggen zeker of waarschijnlijk te zouden stemmen weet nu niet voor welke partij hij of zij zou kiezen.

Het Kamerlid Pieter Omtzigt heeft nog niet kenbaar gemaakt of hij een eigen partij zal oprichten. Daarom is hij niet meegenomen als antwoordoptie in deze peiling. De optie 'andere partij' werd aangevinkt door 32 respondenten. De overgrote meerderheid van hen (29) vulde daarbij spontaan de naam van Omtzigt in. Daarmee zou hij goed zijn voor 3 zetels. Omdat Omtzigt niet was toegevoegd als antwoordoptie is hij echter niet toegevoegd aan de tabel.

Tabel 1.1 - Peiling Tweede Kamerverkiezingen 18 juli (zetels)

"Op welke partij zou u op dit moment stemmen bij de Tweede Kamerverkiezingen?" Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen, zonder 'weet nog niet' (n=1.443).

	ZETELS															VERSCHIL	
	Uitslag	Peiling														+/-	+/-
	TK21	apr '21	mei '21	jun '21	juli '21	sep '21	okt '21	nov '21	dec '21	jan. '22	feb. '22	apr. '22	mei '22	juni '22	juli '22	t.o.v. juni	t.o.v. TK21
VVD	34	34	34	36	35	33	34	33	29	26	27	29	28	24	22	-2	-12
D66	24	26	23	21	22	19	15	15	18	17	19	18	13	14	14	0	-10
PVV	17	15	15	14	17	16	16	17	16	15	17	13	16	15	16	+1	-1
CDA	15	14	10	12	6	7	7	8	9	8	6	7	8	8	6	-2	-9
SP	9	10	10	7	9	9	10	8	8	8	7	7	8	10	9	-1	0
PvdA	9	8	10	10	11	12	11	9	9	9	10	11	11	11	10	-1	+1
GL	8	6	7	9	9	11	12	10	9	11	11	13	14	12	12	0	+4
FvD	8	7	7	5	4	5	5	6	4	5	4	4	5	4	4	0	-4
PvdD	6	6	7	8	7	8	8	7	8	8	8	8	8	9	10	+1	+4
CU	5	5	5	5	5	7	6	8	5	6	6	6	6	6	5	-1	0
Volt	3	4	6	6	6	6	8	8	10	10	9	4	5	5	5	0	+2
JA21	3	6	6	6	6	5	7	6	8	10	9	10	10	10	9	-1	+6
SGP	3	3	3	3	3	3	4	4	3	4	4	4	4	5	4	-1	+1
DENK	3	3	3	3	2	1	1	2	1	2	2	3	3	3	3	0	0
50+	1	1	1	0	0	0	0	0	1	1	1	2	1	0	1	+1	0
BBB	1	1	2	3	5	6	5	6	9	8	8	8	8	12	18	+6	+17
BIJ1	1	1	1	2	2	2	1	2	2	1	1	1	1	2	1	-1	0
BV NL	0	0	0	0	1	0	0	1	1	1	1	2	1	0	1	+1	+1
Coalitie	78	79	72	74	68	66	62	64	61	57	58	60	55	52	47	-5	-31

Tabel 1.2 - Peiling Tweede Kamerverkiezingen 18 juli (percentages)

“Op welke partij zou u op dit moment stemmen bij de Tweede Kamerverkiezingen?”

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen en heeft partij van eerste voorkeur (n=1.443).

	Uitslag	Peiling					Marge
		TK2021	14 feb. 2022	11 april 2022	16 mei 2022	13 juni 2022	
VVD	21,9	16,8	17,8	17,4	15,3	14,0	(12,2; 15,8)
D66	15,0	11,9	11,1	8,3	8,7	8,7	(7,2; 10,2)
PVV	10,8	10,3	8,1	9,7	9,5	10,0	(8,5; 11,5)
CDA	9,5	3,9	4,5	5,2	5,5	3,9	(2,9; 4,9)
SP	6,0	4,8	4,8	5,3	6,2	5,9	(4,7; 7,1)
PvdA	5,7	6,3	6,9	6,7	7,2	6,3	(5; 7,6)
GL	5,2	6,8	8,5	8,7	7,6	7,5	(6,1; 8,9)
FvD	5,0	3,0	2,8	3,3	2,9	2,8	(1,9; 3,7)
PvdD	3,8	5,1	5,5	5,3	5,5	6,4	(5,1; 7,7)
CU	3,4	3,9	4,3	4,1	3,8	3,6	(2,6; 4,6)
Volt	2,4	5,5	3,0	3,3	3,7	3,2	(2,3; 4,1)
JA21	2,4	5,9	6,2	6,6	6,7	5,8	(4,6; 7)
SGP	2,1	2,8	2,5	2,7	3,1	2,9	(2; 3,8)
DENK	2,0	1,6	2,2	2,1	2,1	2,2	(1,5; 2,9)
50+	1,0	1,1	1,3	0,7	0,4	1,1	(0,6; 1,6)
BBB	1,0	5,5	5,8	5,5	7,7	11,5	(9,9; 13,1)
BIJ1	0,8	1,2	0,9	1,0	1,5	1,2	(0,9; 2,1)
BV NL	-	0,9	1,3	1,0	0,3	0,9	(0,4; 1,4)
Anders	2,0	2,4	2,8	3,0	2,0	2,2	(1,5; 2,9)
Totaal	100	100	100	100	100	100	

Bron: I&O Research, juli 2022

1.2 Switchgedrag sinds Tweede Kamerverkiezingen

Minder dan de helft (44%) van de kiezers die in maart 2021 op VVD stemden zouden dat nu weer doen als er verkiezingen zouden zijn. Een derde (32%) van het voormalige VVD-electoraat weet nu niet waarop te stemmen, terwijl zeven procent uitwijkt naar BBB.

Ook D66 (36%), CDA (31%) en FvD (42%) slagen er niet in de meerderheid van hun kiezers vast te houden. Kiezers van de Partij voor de Dieren (82%) en SGP (85%) zijn het meest honkvast.

BBB trekt naar verhouding veel kiezers van FvD (24% stapt over), PVV (18%), CDA (17%) en JA21 (17%). D66 verliest vooral aan GroenLinks (10%) en PvdA (6%). Er is ook grote overloop van PVV naar JA21 (10% van de PVV'ers stapt over).

Tabel 1.3– Switchgedrag ten opzichte van Tweede Kamerverkiezingen (in procenten)

Basis: zou zeker/ waarschijnlijk gaan stemmen (n=1.930)

Stem-intentie 13 juni ↓	Stemgedrag TK21													
	Totaal	VVD	D66	PVV	CDA	SP	PvdA	GL	FvD	PvdD	CU	Volt	JA21	SGP
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
VVD	11	44	3	1	3	1	0						6	
D66	7	2	36		1	1	3	4				2		
PVV	8	2	1	59	1	1	1		10		3			
CDA	3	0	0		31		1				1			
SP	4	1	2	1	1	55	4	3		1				
PvdA	5	1	6	1	1	3	54	2		3	1	5		
GL	6	1	10	1	1	3	3	63			1	2		
FvD	2			2					42					
PvdD	5	1	3		1	1	1	6		82		2	3	
CU	3		0		2						74			
Volt	2	1	3		0	1	1	2		3		60		
JA21	4	4	1	10	5	2	1		4	1	1		54	
SGP	2			1					2		5		4	85
DENK	2		0					1						
50Plus	1	1	1	1	2	2								
BBB	9	7	3	18	17	8	3	0	24		2		17	6
BIJ1	1		0					2				2		
BVNL	1	0	0						10				3	
Anders	2	1	2	1	6	1	2	1		1				3
Weet niet	23	32	28	6	29	22	26	15	4	9	12	26	14	5
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Bron: I&O Research juli 2022

1.3 Andere overwogen partijen

Uit de vorige paragraaf bleek dat VVD het afgelopen jaar veel steun is verloren. De overgebleven kiezers zijn echter relatief zeker van hun zaak. Bijna de helft (44%) van hen die nu VVD zouden stemmen neemt geen andere partij in overweging. Alleen kiezers van SGP (51%) zijn nog vaker zeker van hun zaak.

GroenLinks valt op als partij die door het vaakst wordt overwogen als tweede of derde keus. De helft van de PvdA-kiezers (51%) en minstens een op drie van degenen die nu zouden stemmen op D66 (35%), PvdD (34%) of Volt (40%) overweegt GroenLinks. Aan de andere kant zijn GroenLinks-kiezers zelden zeker van hun zaak. Vijftien procent overweegt geen enkele andere partij.

BBB wordt overwogen door substantiële delen van het electoraat van JA21 (32%), PVV (27%) en SGP (23%) en zou dus nog verder kunnen groeien. De keerzijde is dat slechts achttien procent van de huidige BBB-kiezers zeker is van hun zaak waardoor ook een groot verval mogelijk is.

Tabel 1.4: Zijn er andere partijen die voor u in aanmerking komen om op te stemmen?
Maximaal twee antwoorden. Basis: zou zeker/ waarschijnlijk gaan stemmen (n=1.930)

	Totaal	VVD	D66	PVV	CDA	SP	PvdA	GL	PvdD	CU	Volt	JA21	SGP	BBB
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Staat vast	22	44	18	29	26	22	19	15	26	37	7	13	51	18
VVD	10	0	17	6	17	1	3	1	5	1	8	14	0	5
D66	12	10	0	2	8	3	18	32	10	4	43	1	0	1
PVV	6	3	0	0	0	1	1	1	1	0	0	25	9	20
CDA	8	15	4	1	0	1	1	0	1	14	6	3	0	4
SP	8	1	1	7	1	0	18	15	12	2	3	9	0	6
PvdA	13	4	24	6	5	22	0	40	11	5	23	1	0	2
GL	15	4	35	1	0	20	51	0	34	10	40	0	4	0
FvD	3	1	0	12	2	1	0	0	0	0	0	5	10	12
PvdD	7	1	10	2	0	13	10	25	0	2	19	3	4	1
CU	4	1	4	2	22	1	1	1	3	0	5	0	23	2
Volt	10	6	24	1	2	7	12	19	10	0	0	4	0	4
JA21	8	6	1	16	0	3	1	0	0	1	0	0	11	22
SGP	1	1	0	2	3	0	0	0	0	15	0	0	0	3
DENK	1	0	0	0	0	0	1	0	1	2	0	2	0	0
50Plus	3	1	1	2	0	3	0	0	2	2	2	4	4	3
BBB	12	6	0	27	9	12	2	1	4	7	2	32	23	1
BIJ1	1	0	2	0	0	2	1	5	4	2	2	2	4	0
BVNL	3	1	0	9	0	1	0	0	3	0	0	8	8	9
Anders	4	0	0	2	3	3	1	3	1	0	0	3	0	6
Weet ik (nog) niet	10	9	5	13	17	15	5	7	11	17	13	11	0	15

Bron: I&O Research, juli 2022

1.4 Coalitie verliest meer aan rechts dan links

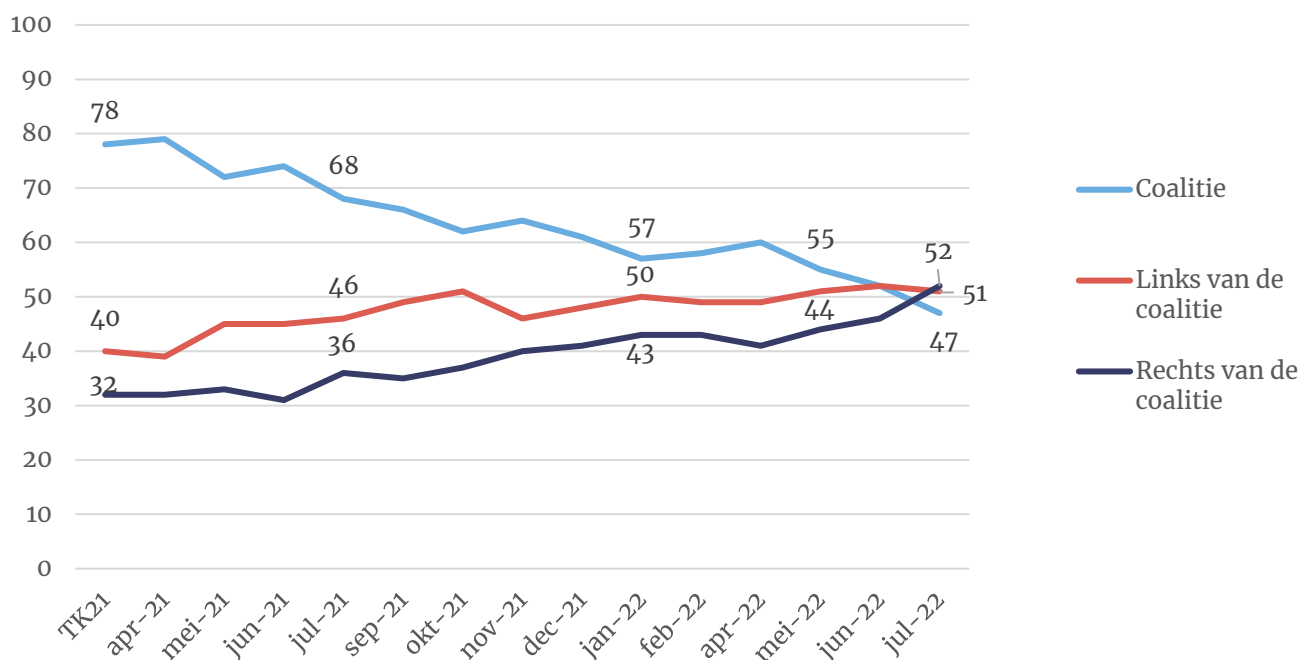
De coalitie staat inmiddels op slechts 47 virtuele zetels. Twintig van 31 zetels die de regeringspartijen zijn verloren zouden nu naar partijen gaan die zich aan de rechterzijde van de coalitie bevinden (PVV, FvD, JA21, SGP en BBB). De overige elf zetels gaan naar partijen aan (ietwat ruim geïnterpreteerd) de linkerzijde van de coalitie (SP, GL, PvdA, PvdD, Volt, DENK, BIJ1 en 50Plus). Zowel het 'rechterblok' als het 'linkerblok' is inmiddels groter dan de coalitie.

Figuur 1.5 - Peiling Tweede Kamerverkiezingen 18 juli (zetels)

“Op welke partij zou u op dit moment stemmen bij de Tweede Kamerverkiezingen?”

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen en heeft partij van eerste voorkeur (n=1.443).

Coalitie: VVD, D66, CDA en CU. Links van coalitie: SP, GL, PvdA, PvdD, Volt, DENK, BIJ1 en 50Plus. Rechts van coalitie: PVV, FvD, JA21, SGP en BBB.

Bron: I&O Research, juli 2022

1.5 Waarom verliezen VVD, D66, CDA en FvD?

VVD

De VVD verliest in deze peiling twaalf zetels ten opzichte van maart 2021. Veel ex-VVD'ers (32%) weten nu niet waar ze op zouden stemmen. Zeven procent switcht naar BBB en vier procent wijkt uit naar JA21. De volgende redenen worden vaak genoemd door overstappers:

- Stikstofdossier
- Te veel naar links opgeschoven
- Te weinig aandacht voor lage inkomensgroepen
- Algemene onvrede met kabinet

“Caroline heeft het allemaal helder op een rij. Is ook nuchter betreft stikstof uitstoot. VVD is verstrikt in leugens en niet luisteren naar de kiezer.”

- Zou nu BBB stemmen

“Steun voor de agrarische sector.”

- Zou nu BBB stemmen

“Vluchtelingen beleid, huisvesting, te Europees.”

- Zou nu JA21 stemmen

“Te links geworden”

- Zou nu BBB stemmen

“Mensen met een gemiddeld of lager inkomen hebben het zwaar. Ik merk niet dat de VVD daar verbetering in aan wil brengen. Mensen die het al te goed hebben profiteren en dat klopt van geen kant.”

- Zou nu SP stemmen

“Huidige regering maakt er een potje van.”

- Zou nu BBB stemmen

D66

Ook D66 staat al lange tijd op een flink verlies ten opzichte van de huidige zetelverdeling de Kamer. D66 verliest vooral aan links, met name PvdA (6%) en GroenLinks (10%) profiteren. De volgende redenen worden vaak genoemd door overstappers:

- Te weinig aandacht voor klimaat
- Teleurstelling over Kaag
- Te rechts op sociaaleconomisch gebied

“Een sterker klimaatbeleid en over het algemeen een socialere insteek voor verschillende thema's.”

- Zou nu GroenLinks stemmen

“Mevrouw Kaag valt bitter tegen. Is net zo'n leugenaar als Rutte.”

- Zou nu GroenLinks stemmen

“Kaag voldoet niet aan mijn verwachtingen”

- Zou nu PvdA stemmen

“Komt op de zwakkere in de samenleving.”

- Zou nu SP stemmen

CDA

CDA is de derde coalitiepartij die nu op fors minder steun kan rekenen. Kiezers wijken veelal uit naar BBB (17%) en in mindere mate JA21 (5%). Meest genoemde redenen:

- Stikstofdossier
- Kwestie Omtzigt

“De boeren krijgen te maken met een exorbitante verplichte vermindering van de stikstof. Ik ben zelf werkzaam in de agrarische adviessector en boerendochter. Ik vind dat CDA hierin zijn kop in het zand steekt en te veel mee gaat met de andere grote partijen.”

- Zou nu BBB stemmen

"Ik sta achter boerenprotest, maar niet achter het geweld!! Zij vechten voor hun bestaan.

CDA valt me tegen staat achter het stikstofbeleid, en zijn op dat gebied niet flexibel"

- Zou nu BBB stemmen

“Ik heb toen gestemd op Omtzigt. Niet op CDA.”

- Zou nu JA21 stemmen

"Mijn mening is veranderd in de zaak Omtzigt en deelname aan deze foute coalitie. JA 21 spreekt mij aan in diverse zaken zoals immigratie (wil hier echt wat aan doen) en de btw inkomsten door prijsverhogingen terug naar de middengroepen.”

- Zou nu JA21 stemmen

FvD

FvD is de enige oppositiepartij die op duidelijk verlies staat. Voormalig kiezers wijken uit naar BBB (24%), BvNL (10%) en PVV (10%). Meest genoemde redenen:

- FvD is te ongenueanceerd
- Vertrek Van Haga

“Deze partij heeft een iets prettigere toon en sluit daardoor beter aan bij mij.”

- Zou nu BBB stemmen

“Met netheid een ander beleid voorstellen. Iets wat FvD helaas niet meer kan.”

- Zou nu JA21 stemmen

“Ik ben niet van mening veranderd, de persoon waarop ik heb gestemd is van partij veranderd.”

- Zou nu BvNL stemmen

1.6 Waarom winnen BBB, JA21, GroenLinks en Partij voor de Dieren?

BBB

De BoerBurgerBeweging van Caroline van der Plas komt in deze peiling uit op achttien zetels. Een stijging van zeventien in vergelijking met de verkiezingen van maart 2021. Kiezers komen van allerlei rechtse partijen zoals VVD, CDA, FvD, JA21 en PVV. Veelgenoemde redenen voor een overstap zijn:

- Stikstofdossier
- Duidelijke standpunten en communicatie
- Leiderschap Van der Plas

“Hele Stikstofbeleid is de wereld op z'n kop. Partijen die hierin meegaan moeten eens goed bij hunzelf nagaan waar ze mee bezig zijn.”

- Stemde vorig jaar CDA

“Durft te zeggen waar het op staat, met name over de belachelijke stikstof aanpak.”

- Stemde vorig jaar CDA

“BBB is duidelijk en transparant. Dit mis ik nu bij de VVD. Ze komen hun beloftes niet na. Voor de verkiezingen was dat wel beloofd.”

- Stemde vorig jaar VVD

“Heldere standpunten, goede dossierkennis en in klare taal verwoord.”

- Stemde vorig jaar PVV

“Caroline van der Plas is een kei, zij verwoordt dat wat de burger graag wil.”

- Stemde vorig jaar CDA

JA21

JA21 staat al enkele maanden rond de negen zetels. Een duidelijke vooruitgang ten opzichte van de verkiezingen toen zij drie zetels haalden. Kiezers komen van PVV (5% van de kiezers die in 2021 PVV stemde zou nu JA21 stemmen), CDA (5%) en VVD (4%). Meest genoemde redenen:

- Constructief rechts geluid
- Streng immigratiebeleid

“JA21 heeft meer kans op overheidsdeelname.”

- Stemde vorig jaar PVV

“Vasthouden aan rechtse politieke gedachtegoed zonder radicaal te zijn of waanideeën te hebben en complottheorieën aan te hangen zoals FvD.”

- Stemde vorig jaar VVD

“Treed eens op en stop de asielzoekers.”

- Stemde vorig jaar SP

GroenLinks

In deze peiling komt GroenLinks uit op twaalf zetels. Dat zijn er vier meer dan nu in de Tweede Kamer. Zes procent van de kiezers die vorig jaar PvdD stemden zouden nu kiezen voor GroenLinks. Datzelfde geldt voor vier procent van de voormalig D66-kiezers. Meest genoemde redenen:

- Ambitieuze klimaatplannen
- Sociale focus

“Milieu en klimaat worden nog belangrijker.”

- Stemde vorig jaar PvdA

“De mate waarop duurzaamheid wordt doorgevoerd in het beleid.”

- Stemde vorig jaar D66

“Een sterker klimaatbeleid en over het algemeen een socialere insteek voor verschillende thema's.”

- Stemde vorig jaar D66

Partij voor de Dieren

Ook de Partij voor de Dieren boekt winst en stijgt van zes naar tien virtuele zetels. O.a. zes procent van de ex-GroenLinksers kiest nu PvdD. Meest genoemde redenen:

- Dierenrechten
- Standpunten omtrent klimaat en milieu

"PvdD komt op voor alle dieren. Dat vind ik belangrijk.”

- Stemde vorig jaar SP

“PvdD zijn wat resoluter als het om dieren gaat.”

- Stemde vorig jaar GroenLinks

“Lokaal is PvdD sterker dan GroenLinks. Voorheen stemde ik landelijk GL, maar nu neig ik meer naar PvdD omdat ze uitgesprokener zijn in klimaat, biodiversiteit en dierenwelzijn.”

- Stemde vorig jaar GroenLinks

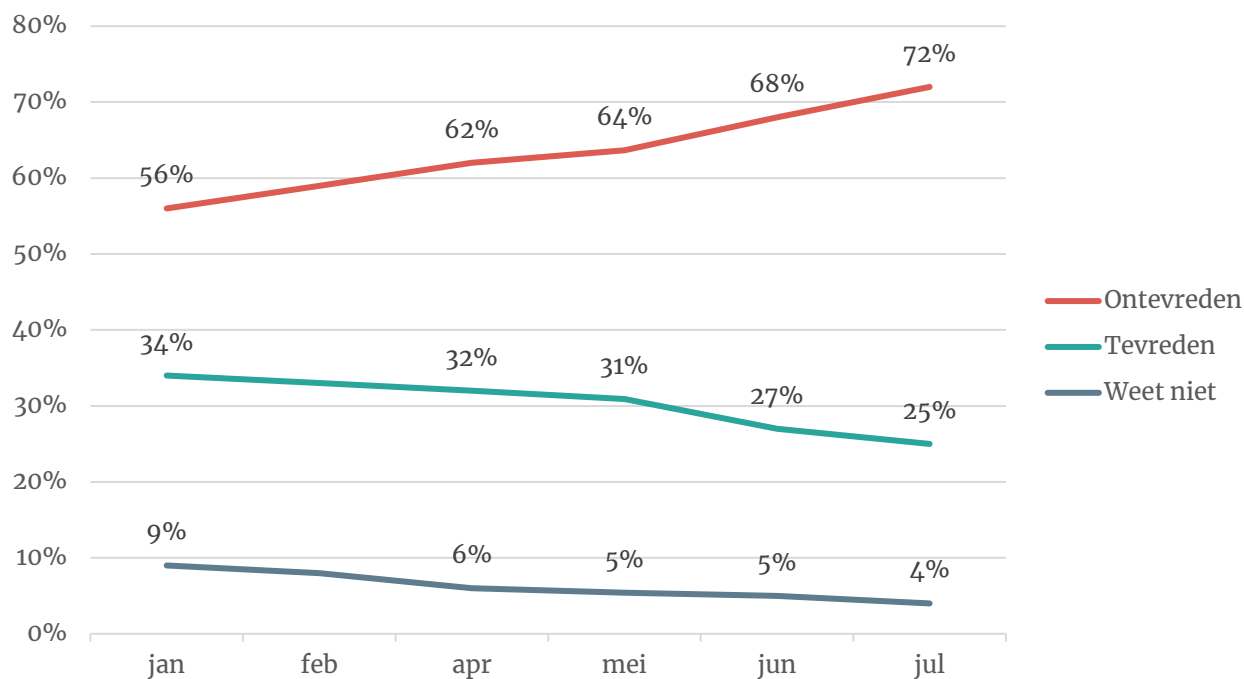
1.7 Tevredenheid met Rutte IV daalt naar nieuw dieptepunt

Zeven op tien (72%) kiezers zijn ontevreden met het kabinet Rutte IV. Dat is het hoogste percentage sinds het aantreden van de regering. Slechts een kwart van de kiezers is wel tevreden.

Figuur 2.1 – Tevredenheid met kabinet

“Hoe tevreden of ontevreden bent u met het kabinet-Rutte IV, van VVD, CDA, D66 en ChristenUnie?” “Zeer tevreden” en “tamelijk tevreden” en “niet erg tevreden” en “helemaal niet tevreden” samengevoegd.

Basis: gehele steekproef (n=2.171)

Bron: I&O Research juli 2022

Tevredenheid naar partijvoorkeur

Vier op vijf kiezers die nu VVD zouden stemmen zijn tevreden over het kabinet Rutte IV. Dit geldt ook voor meerderheden van de kiezers van D66 (61%) en CDA (55%). De kiezers van de vierde coalitiepartij, ChristenUnie, zijn minder vaak tevreden (39%).

Volt is de enige oppositiepartij waarvan een substantieel deel (31%) van de kiezers tevreden is over het kabinet. Voor de andere oppositiepartijen geldt dit voor minder dan een op vijf.

Tabel 2.2 – Tevredenheid met kabinet (naar huidige partijvoorkeur)

“Hoe tevreden of ontevreden bent u met het kabinet-Rutte IV, van VVD, CDA, D66 en ChristenUnie?” “Zeer tevreden” en “tamelijk tevreden” samengevoegd. Basis: gehele steekproef (n=2.171)¹

	Feb '22	Apr '22	Mei '22	Juni '22	Juli '22
VVD	80%	83%	86%	83%	79%
D66	62%	64%	62%	67%	61%
CDA	70%	59%	64%	57%	55%
CU	58%	41%	50%	37%	39%
Volt	24%	10%	27%	14%	31%
GL	16%	28%	18%	16%	17%
PvdA	12%	10%	11%	17%	15%
PvdD	10%	14%	12%	16%	14%
SGP	32%	28%	36%	25%	12%
SP	13%	12%	10%	2%	8%
JA21	16%	8%	11%	11%	6%
PVV	11%	6%	5%	3%	6%
BBB	17%	8%	14%	5%	3%
Totaal	33%	32%	31%	27%	25%

Bron: I&O Research juli 2022

¹ FvD niet genoemd vanwege beperkt aantal waarnemingen (n=24, 9% tevreden).

1.8 Waarom zijn kiezers ontevreden over het kabinet?

Niet eerder was zo'n groot deel van de Nederlanders (72%) ontevreden over het kabinet. Als we hen vragen om een toelichting zien we aantal thema's vaak terugkomen.

Stikstof

Het stikstofdossier wordt vooral genoemd door kiezers aan de rechterflank. Zij vinden dat de regering de boeren opzadelen met onnodig strenge regelgeving. Linkse critici vinden juist dat er meer daadkracht moet worden getoond met betrekking tot dit thema.

“Ze maken er een bende van, het land stevent af op een recessie en ze gaan op reces. Toeslagenaffaire, Groningen, zorg onderbetaald stikstofwaanzin.”

- Zou BBB stemmen

“Ik sta niet achter de keuzes m.b.t. de boeren, het stikstofbeleid en het asielbeleid. Het is een kabinet waar je niet op kunt vertrouwen.”

- Zou SGP stemmen

“Veel korte termijn politiek, weinig echte oplossingen. Te weinig echte dialoog met het veld, zoals met de sectoren over corona en met de boeren over stikstof.”

- Zou nu CDA stemmen

“Slecht voorbereid, geen daadkracht, zwichten voor boeren zonder goede argumenten daartoe, geen goed, gezamenlijk optreden tegen extreemrechtse partijen.”

- Zou nu GroenLinks stemmen

Beloften niet nakomen

Andere kiezers zijn van mening dat bewindslieden hun beloften niet nakomen en leugens verkopen aan de kiezer.

“Allen maar liegen en bedriegen in plaats van in oplossingen denken.”

- Zou PVV stemmen

“Ze liegen alles aan elkaar vast en lijden constant aan geheugen verlies.”

- Zou BBB stemmen

“De toegezegde andere bestuurscultuur is er niet gekomen. Oude wijn in nieuwe zakken.”

- Zou Volt stemmen

Oplopende kosten levensonderhoud en toenemende ongelijkheid

Vanuit linkse kiezers is de kritiek voornamelijk sociaaleconomisch van aard. Deze kiezersgroepen zijn dikwijls van mening dat het kabinet te weinig doet ter compensatie van de inflatie. Zij vrezen dat de ongelijkheid hierdoor verder zal toenemen.

“Alles gaat naar de rijkere bevolking en Jan met de pet kan op een houtje bijten.”

- Zou PvdA stemmen

“Beslissingen zoals sociale voorzieningen, zorgaanpak vind ik niet goed.”
- Zou GroenLinks stemmen

“Denken niet aan de minst bedeelden.”
- Zou SP stemmen

Aanpak crises onvoldoende

Ook wordt het kabinet een gebrek aan daadkracht verweten op uiteenlopende crises zoals de toeslagenaffaire, de woningmarkt, gasproblematiek en de opwarming van de aarde.

“Er blijven teveel onopgeloste zaken liggen, zie de Toeslagen affaire, afwikkelingen in Groningen, en nu de toestanden met de boeren.”
- Zou BBB stemmen

“Belangrijke vraagstukken (toeslagenaffaire, stikstofcrisis, energiecrisis) worden mijn inziens niet goed of te langzaam/te laat aangepakt.”
- Zou D66 stemmen

“Ze doen niets aan armoede, klimaatsverandering, de opgeblazen huizenmarkt of het leenstelsel voor alle gedupeerden en alles rondom de toeslagenaffaire gaat tergend langzaam.”
- Weet niet waar op te stemmen

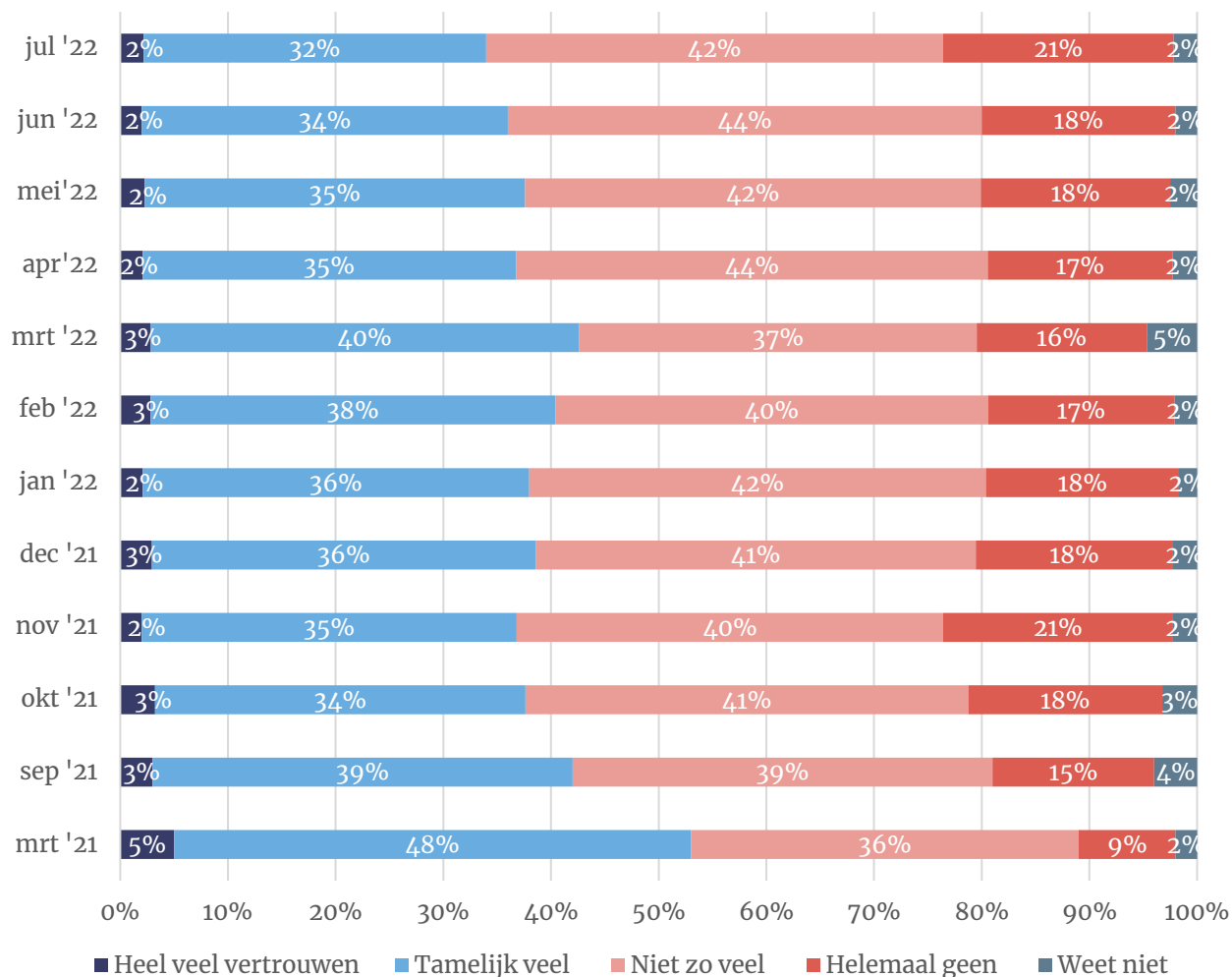
2 Vertrouwen in instituties

2.1 Vertrouwen in overheid onveranderd laag

Het vertrouwen in de Nederlandse overheid ligt nog altijd laag. Een derde van de Nederlanders (34%) zegt nu heel veel of tamelijk veel vertrouwen te hebben in de overheid. In maart 2021 betref dit nog 53 procent van de bevolking.

Figuur 3.1: Hoeveel vertrouwen heeft u in de landelijke overheid?

Basis: gehele steekproef (n=2.171)

Bron: I&O Research, juli 2022

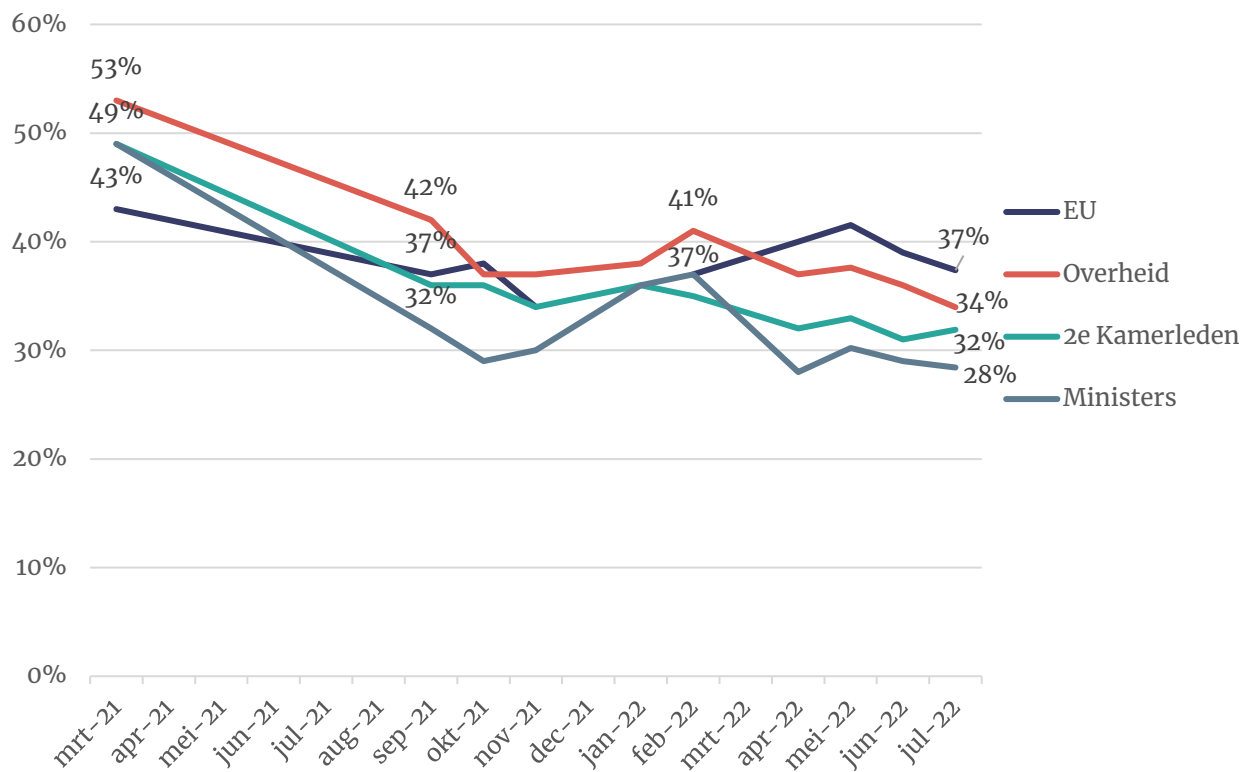

2.2 Vertrouwen in overige instituties

Opnieuw zien we dat Nederlanders meer vertrouwen hebben in de EU dan in nationale instituties (de overheid, Tweede Kamerleden, ministers). Dit komt niet door toenemend vertrouwen in de EU (dat is namelijk met 6% gedaald t.o.v. maart 2021), maar juist door een sterke afname van vertrouwen in de overheid, de Tweede Kamer en ministers. In maart 2021 had ruim de helft van de Nederlanders (53%) nog vertrouwen in de overheid, inmiddels is dat gedaald naar 34 procent. Nederlanders hebben het minste vertrouwen in ministers (28%). Ook Tweede Kamerleden kunnen rekenen op weinig vertrouwen (32%).

Figuur 3.2– Vertrouwen in instituties (% veel/tamelijk veel vertrouwen)

Hoeveel vertrouwen heeft u in de volgende beroepsgroepen of instellingen? “Heel veel vertrouwen” en “tamelijk veel vertrouwen” bij elkaar opgeteld. Overige antwoordcategorieën: niet zo veel vertrouwen, helemaal geen vertrouwen en weet niet. Basis: gehele steekproef (n=2.171)

Bron: I&O Research, juli 2022

3 Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 15 tot maandag 18 juli. In totaal werkten 2.171 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan dit onderzoek. Iedere vraag is beantwoord door de gehele steekproef. Het grootste deel van de steekproef (n=1.953) is afkomstig het I&O Research Panel, 218 respondenten deden mee via PanelClix. Dit zijn allen Nederlanders met een niet-westerse migratieachtergrond.

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een steekproef van n=2.000 en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 2,2 procent.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). Sinds april 2019 werkt het I&O Research Panel met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor Bol.com-tegoed of een donatie aan een goed doel.

I&O Research

I&O Research is het grootste onderzoeksbureau voor overheid en non-profit (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA, 2021). Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Wij werken voor overheids- en non-profitorganisaties.

I&O Research heeft vestigingen in Amsterdam en Enschede.

I&O Research is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. I&O Research is ISO 9001-, ISO 20252-, ISO 27001-, ISO 27701- en NEN-5710 gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 20252-Annex A gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.

I&O Research Enschede

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
T (053) 200 52 00
E info@ioresearch.nl
KVK-nummer 08198802

I&O Research Amsterdam

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
T (020) 308 48 00
E info@ioresearch.nl